

POSTANOWIENIE

19 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Karol Weitz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 stycznia 2024 r. w Warszawie
zażalenia G.B.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 31 maja 2022 r., I ACa 149/21,

w sprawie z powództwa G.B.

przeciwko A.W.

o zapłatę,

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 31 maja 2022 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie w sprawie z powództwa G.B. przeciwko A.W. o zapłatę odrzucił skargę kasacyjną powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 22 listopada 2021 r. z powodu jej nieopłacenia. W sprawie powódka wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 22 listopada 2021 r. domagając się zarazem zwolnienia od opłaty od skargi. Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z 9 marca 2022 r. oddalił wniosek powódki o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej. Postanowienie to doręczono powódce 31 marca 2022 r. Powódka nie uiściła opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 5 357 zł. Uzasadniając oddalenie wniosku powódki o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej Sąd Apelacyjny w Krakowie wskazał, że z oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania wynika, że prowadzi ona samodzielnie gospodarstwo domowe, jest na emeryturze i z jej tytułu uzyskuje miesięcznie dochód w kwocie 3200 zł, ma majątek nieruchomy

obejmujący 2 mieszkania o wartości (według jej szacunku) 340 000 zł oraz jedną nieruchomość o wartości (według jej szacunku) 600 000 zł. Powódka dodała również, że ma obciążenie kredytowe, z tytułu którego uiszcza miesięcznie ratę w wysokości 1400 zł oraz że ponosi miesięczne koszty utrzymania swoich nieruchomości.

Sąd Apelacyjny podniósł, że instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi w istocie pomoc państwa dla osób, które ze względu na szczególnie trudną sytuację materialną nie mogą ponieść tych kosztów bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Ubiegający się o taką pomoc powinien zatem w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia środków niezbędnych dla utrzymania dla siebie i rodziny. Dopiero, gdy poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające, może zwrócić się o pomoc państwa. Strona, która posiada znaczny majątek nie może uzyskać zwolnienia od kosztów sądowych, nawet jeżeli jej bieżące przychody nie wystarczają na pokrycie wszystkich bieżących zobowiązań. Ze zwolnienia od kosztów sądowych nie może korzystać osoba, która ze względu na posiadany majątek lub uzyskiwane dochody ma możliwość prowadzenia postępowania sądowego i ponoszenia z tego tytułu określonych kosztów. Posiadany przez powódkę majątek nieruchomy oraz wysokość otrzymywanej przez powódkę emerytury świadczy o tym, że powódka jest w stanie uiścić opłatę od skargi kasacyjnej bez uszczerbku w koniecznym utrzymaniu siebie. Powódka jest ponadto nieprzerwanie reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, a proces niniejszy trwa od 2019 r. Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił ponadto wniosku powódki o zwolnienie jej od opłaty od pozwu. Dlatego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 ustawy o kosztach sądowych postanowieniem z 9 marca 2022 r. oddalił wniosek powódki o zwolnienie jej od opłaty od skargi kasacyjnej.

Dalej Sąd Apelacyjny wywiódł, że termin do usunięcia braków formalnych i fiskalnych skargi kasacyjnej może być przerwany na skutek wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych. W sytuacji, w której wniosek taki zostaje oddalony, a skarżący reprezentowany jest przez profesjonalnego pełnomocnika, opłata od skargi kasacyjnej powinna być wniesiona bez wezwania w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia odmawiającego zwolnienia od kosztów

sądowych. Przepis art. 112 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych ustanawia wyjątek od zasady wzywania do uiszczenia brakujących opłat sądowych. Pełnomocnik powódki nie uiścił opłaty od skargi kasacyjnej wobec czego ta jako nieopłacona podlegała odrzuceniu (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Zażalenie na postanowienie z 31 maja 2022 r. złożyła powódka, zarzucając naruszenie art. 398⁶ § 2 i art. 233 § oraz art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i wnioskując o kontrolę – na podstawie art. 380 w związku z art. 398²¹ k.p.c. postanowienia z 9 marca 2022 r. wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niezaskarżalne postanowienie sądu drugiej instancji, odmawiające stronie zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej, nie uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego, jeśli skutkiem odmowy zwolnienia od kosztów sądowych jest nieopłacenie tej skargi, które doprowadziło do jej odrzucenia, a strona - zaskarżając postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej - złożyła wniosek o rozpoznanie postanowienia sądu drugiej instancji odmawiające jej zwolnienia od kosztów sądowych. Wówczas Sąd Najwyższy, na podstawie art. 380 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. poszerza badanie zasadności odrzucenia skargi, obejmując nim także prawidłowość odmowy przyznania stronie zwolnienia od opłaty od skargi kasacyjnej. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2022 r. III CZ 300/22 (nie publ.)

Sąd Apelacyjny oddalając wniosek powódki o zwolnienie jej od opłaty od skargi kasacyjnej w kwocie 5 357 zł ograniczył się do wskazania wysokości uzyskiwanej przez nią emerytury w kwocie 3.200 zł miesięcznie i faktu posiadania przez nią dwóch mieszkań i jednej nieruchomości i wywiódł z tego wniosek, że powódka nie zasługuje na przedmiotowe zwolnienie. W tym kontekście nie rozważył jednak okoliczności, że powódka uiszcza ratę kredytu w kwocie 1400 zł miesięcznie, jak również, że ponosi bieżące koszty swego utrzymania i że od początku postępowania w 2019 r. ponosi koszty profesjonalnego pełnomocnika, oraz że, na mocy wyroku sądu drugiej instancji została zobowiązana do zapłaty na rzecz pozwanej kwoty 5417 zł tytułem kosztów procesu oraz kwoty 4 596 zł tytułem

kosztów postępowania apelacyjnego. W tym stanie rzeczy wniosek Sądu Apelacyjnego, że powódka może jeszcze uiścić kwotę 5 357 zł tytułem opłaty od skargi kasacyjnej bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie jawi się jako nieuzasadniony, a zarzut, że mając pokaźny majątek nieruchomy nie przygotowała się w drodze poczynienia oszczędności na poniesienie kosztu opłaty od skargi kasacyjnej nie przekonuje. Oznacza to, że podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jest uzasadniony.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(M.M.)

(r.g.)